

pa če bi hoteli rž za peščeno zemljo pridelovati na dobri vrtni zemlji. Pravilno moramo zemljo, na kateri smo namenjeni, seme pridelovati, ravno tako izbrati, kakor so naše njive, če so pa njive različne kakovosti, boljše je odmeniti za pridelovanje semena slabo zemljo, katera, se ve da, naj je dobro obdelana in ne upešana. Izbera zemlje, katera ni ne obdelana ne gnojena, ni umestna, kajti zrno mora dobiti vse življenske pogoje v polni meri.

Kje in kako je izbrati njivo za izgojevanje semena?

Lega njive naj bode odprta, oddaljena od pobištev in drevja, kolikor mogoče v sredi polja. Rž pridelovati moramo oddaljeno od druge rži, ker je nevarno vprašanje po drugi rži.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Predenica.

Ta rastlina hrani v sebi mnogo čreslovinske kisline. Noveji čas služi to na Angleškem v pokončevanje predenice: vzamejo 10% zredčeni vitriol železni in ga na vodi brizgajo ali škropijo z bzikanco na predenico ali deteljne grinte, to pa tako dolgo, da so do tal namočene. Po pretečenih nekolikih urah od predenice ni ničesar drugzega videti, kakor očrnela vlakovina. Čreslovinska kislina se je pretvorila vsled zamakanja z vitrijolom v čreslovino-kislo železo; tako je predenica ugonobljena, detelja pa ni trpela nobene škode ter zatem bujniše raste. Ta jednostavni pomoček je vreden, da tudi pri nas z njim poskusimo.

Slovenska Matica.

73. odborova seja „Matice Slovenske“

dné 12. maja 1886.

Navzočnih 21 odbornikov, med njimi 2 vnanja (Kersnik in Svetec); predseduje prof. J. Marn.

Predsednik naznanja, da sta zapisnika o LXXII. odborovi seji in o XXI. rednem velikem zboru pregledala in potrdila overovatelja Kržič in Pleteršnik, kar brez ugovora obvelja.

Potem poroča, da je dobil od dr. Poklukarja z Dunaja pismo, v katerem mu naznanja, da ne more priti k današnji seji, pové, da odbornik Murnik izročnega odborništva ni sprejel vsled preoblega drugega posla, da bode toraj treba na njegovo mesto pozvati drugega.

Odbor sklene častnemu članu, dr. Vatroslavu Jagiću, poleg navadnega pisma, kadar se preseli na Dunaj, poslati častno diplomo.

Potem se vrše volitve in so voljeni: Josip Marn (z 19 glasovi izmed 21) prvosednik; Franc Levec (s 16 glasovi) prvi in dr. Josip Poklukar v ožji volitvi (s 13 glasovi) drugi podpredsednik. Z vsklikom se potem izvoli: Ivan Vilhar blagajnik; Luka Robič pregledovalec društvenih računov; Andr. Praprotnik in Anton Zupančič ključarja; Anton Kaspret in Anton Kržič overovatelja sejnih zapisnikov.

Predsednik se zahvaljuje za izkazano mu čast; pravi, da se je te časti doslej branil zaradi svoje bolehnosti, da pa letos izvolitev sprejme, ker se mu zdravje nekoliko boljša, ker mu tajnik delovanje bistveno olajšuje in ker si je v svesti, da ga bodo vsi — kakor dosedanji tako tudi novi — odborniki krepko podpirali.

Pravi, da je ravno včeraj minulo od prvega občnega zbora 21 let, v katerem je bil voljen prvi stalni odbor, iz katerega nas je domačih danes tukaj še petorica (starosta dr. Zupanec, blagajnik Vilhar, profesor Vavrü, ravnatelj Praprotnik in govornik sam) — stara garda, kakor pravi naš Davorin. Pozdravlja novoizvoljene odbornike in čestita društvu k njegovemu pomlajenju spominjaje se besed ranjkega Slomška, naj se premenitev godi, da se družba z novoizvoljenimi pomladi, po starih pa v lepem redu hrani. Povdarja složno delovanje na korist jedinemu višjemu namenu, ki ga ima društvo. Prosi odbor, naj gleda vedno na to, da se oseba nikdar ne žali; naj odborniki, če so že kterikrat „inimici rei“, vedno ostanejo „amici personae“. Naj se spoštujejo vsi stanovi, ker so vsi potrebni; naj se posebej ne prezira duhovniški stan, ki se je že od nekaj dejansko zanimal za slovensko slovstvo in je tudi Matici velika zaslomba. Konečno izraža govornik željo, da se varuje potrebna tajnost sejnih razprav.

Predno se vrši volitev v odborove odseke, sprejme se predsednikov nasvet, naj bi se odsekoma število članov primerno skrčilo, ker bi se s tem delovanje močno olajšalo in ker pridejo vse obravnave odsekov tako ali tako v konečno rešitev pred odbor, in naj bi imel gospodarski odsek v prihodnje le po tri, književni odsek pa kot važnejši, ker se peča z izdavanjem knjig, kot z najiminitnejšim društvenim namenom, po sedem ljubljanskih odbornikov, ki naj bi bili zopet zastopniki kolikor mogoče raznih stanov ali šolskih vrst. Unanji tako ne morejo prihajati k posvetovanju; kadar pa bode kazalo, naj se vsakteri odsek pomnoži s strokovnjaki ali z odborniki, kateri so mu ravno potrebni. Z vsklikom se potem izvolijo: a) v gospodarski odsek L. Robič, dr. J. Tavčar in J. Vilhar; b) v književni odsek pa A. Kržič, Fr. Levec, M. Pleteršnik, A. Raič, F. Stegnar, Ant. Zupančič in Vil. Zupančič.

Vse potrebne priprave za Kopitarjevo slavnost se popolnoma prepusté posebnemu odseku ad hoc, kateremu bode skrb za to, da se slavnost za društvo častno izvrši. Matico bodo v tem odseku zastopali prof. Levec, dr. Tavčar in dr. Zupanec.

Gledé ponudbe odličnega matičinega ustanovnika, društvo naj bi dajalo staroslovenske spominke v izvirniku in v novoslovenski prestavi s kratko razlago na svitlo, da je on potem založi, sklene odbor delo izročiti posebnemu odseku, da v ta namen napravi osnovo, ki se ima ponudniku potem predložiti v prevdarek in konečno odobrenje.

Na mesto gospoda, ki odborništva ni sprejel, se odloči odbor, naj predsedništvo pozove onega gospoda, ki je za izvoljenimi dobil največe število glasov; če bi ta ne hotel odborništva sprejeti, naj povabi njegovega naslednika itd. — Ker sta se na dotično povabilo za g. Murnikom odpovedala tudi gg. Fr. Povše in dr. Jos. Pajel, naprosi se g. Ivan Tomšič, da vstopi zopet v odbor, na čast in na korist Matici sami.

Na predsednikovo vprašanje, kaj naj se stori s českimi šolskimi knjigami, ki so darilo g. Lega, sklene odbor po novem razgovoru, naj se ne dadô učiteljskima knjižnicama tukajšnjih srednjih šol, marveč ostanejo naj v društveni knjižnici.

Odbor vzame na znanje poročilo o nekaterih denarnih zadevah (računi, tirjatve), ki se tičejo Matice.

Poročilo o letošnjih društvenih knjigah se odobri. Vse konečno sklepanje o došlih in obljubljenih rokopisih, kakor sploh o vseh jednacij književnih zadevah, se prepušča književnemu odseku. Ker so za pričujoče leto knjige že v redu, omenja predsednik, da utegne prihodnja odborova seja biti še le v začetku bodočega,

ako pa se kaže potreba, skliče se še pred sklepom tekočega šolskega leta.

Nekateri šolski zavodi se zahvaljujejo za podarjene jim knjige iz društvene zaloge, drugi zopet prosijo za nje, kar jim odbor po zmožnosti dovoli.

Več novih poverjenikov se soglasno odobri; zaradi nekaterih mest, manj ali dalj časa izpraznjenih, se stavijo dotični primerni nasveti.

Za lansko leto je plačalo 1126 letnikov, za letošnje pa 377. Od zadnje odborove seje ($17/3$) je pristopilo Matici na novo 25 letnikov, namreč:

1. Kunc Avgust, posestnik v Črnomlji;
2. dr. Primožič Anton, c. kr. gimn. prof. v Iglavi;
3. Gros Peter, nadučitelj v Zagorji;
4. Bedenek Jakob, sourednik „Slovenca“ v Ljubljani;
5. Kobilca Ivan, kaplan v Ljubljani;
6. Bralno društvo v Železnikih;
7. Kljun Matej, kaplan v Železnikih;
8. Mrak Jakob, župnik v Železnikih;
9. Sušnik Ivan, kaplan v Selcih;
10. Štabuc Jernej, kaplan v Konjicah;
11. Kalan Ivan v Ljubljani;
12. Pichler Josip, aprob. gimn. suplent v Ljubljani;
13. Pesjak Mihael, župan in posestnik v Kameni Gorici;
14. dr. Fon Josip, primarij itd. v Zagrebu;
15. Knjižnica gimnazijska v Zagrebu;
16. Kuralt Franc, tajnik gosp. društva v Zagrebu;
17. Magdić Franc, kr. realski prof. v Zagrebu;
18. dr. Mašić Avgust, kr. gimn. prof. v Zagrebu;
19. Stožir Ivan, kr. realski profesor v Zagrebu;
20. Šrepel Milivoj, kr. gimn. profesor v Zagrebu;
21. Veršec Anton, kr. fin. tajnik v Zagrebu;
22. dr. Weingerl Josip, primarij v Zagrebu;
23. Seidl Ferdinand, aprob. cand. prof. in meščanski učitelj na Krškem;
24. Dolžan Ivan, župnik v Ihanu;
25. Mikuš Anton, cand. prof. v Ljubljani.

Književni prirastek znaša od zadnje seje 41 knjig, zvezkov in časopisov. (26 po zamenji, 15 vsled daril; 19 českih, 17 ruskih, 4 sorbske in 1 srbska.)

Gospodarskemu odseku se prepusti, da primerno uravná najemščino v hiši na Bregu št. 8.

Zastopnikom v upravnem odboru „Narodnega Doma“ se potrdi dosedanji zastopnik g. Luka Robič.

Odbor dovoli, da se vezati dá nekaj slovenskih knjig iz društvene knjižnice.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi predsednik sejo ob 7 $\frac{1}{2}$ uri na večer.

Govor gosp. poslanca Kluna

o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dné 5. maja.

(Dalje.)

Očitno zavzeten je dvom visoke vlade zarad vprašanja kompetence, s katerim na oboji prej omenjeni dopis izjavlja, da vprašanje, če se sme tako omejenje tam, kjer ga sedaj ni, po poti deželnega postavodajalstva vpeljati, potrebuje še resnega prevdarjanja.

Če toraj visoki državni zbor s pravilnim sklepom obravnavo te zadeve odbija ter jo prisoja odločno deželnim zborom, bo tako postopanje, tako jaz mislim, gotovo mnogo pripomoglo, da vladne dvome zatara, ter vlado k večji nasprotni blagovoljnosti nagnilo, kakor je bilo to do sedaj.

Dalje misli vlada z omenjenim dopisom, da omejenje zakonov ni času primerno ter se le težko strinja

z duhom ustavnih državnih postav o splošnih pravicah državljanov.

Ne tajim, da taki pomislili imajo nekakošno opravičenje; a mogoči so vendar primerljeji, da se mora tudi kaj „času neprimernega“ skleniti in vpeljati. Tù Vas opomnim na omejenje obrtne postave z dokazom sposobnosti, na nedeljsko praznovanje, na omejenje dela žensk in otrok na gotov čas, kar se je dozdevalo mnogim strankam te visoke zbornice času jako neprimerno. A taka omejenja so bila za rešenje malega obrtništva in za varstvo delavcev označena od dotičnih obrtnih krogov kot nujno potrebna ter od visoke zbornice in vlade sprejeta brez obzira na to, da so bila ed velikega dela zbornice, od opozicije namreč označena kot času neprimerna. Opomnim Vas dalje na postavne načrte proti socialistom in anarhistom, kateri so visoki zbornici predloženi v posvetovanje; mar li bode kdo hotel zatrdovati, da so po teh postavnih načrtih nameravana omejenja postavno zagotovljenih prostost času primerna ter z duhom državnih ustanovnih postav o splošnih pravicah državljanov zedinljiva? A nujno potrebna so zarad vedno bolj očitnih prizadevanj anarhistične in socialistične stranke in vlada bila bi kriva prav kaznivrednega zanemarjanja svojih dolžnosti, če bi se za odstranjenje in zatrenje anarhističnih naklepov potrebnih pomočkov ne poprijela ter se hotela v opravičenje svojega postopanja z izgovorom pomagati, da so taka omejenja času neprimerna ter z duhom državnih ustavnih postav nezedinljiva.

Res pravi vlada, tako v odloku do kranjskega, kakor do solnograškega deželnega odbora, da nikakor ni dokazana nujna potreba postavnega omejenja prostosti o sklepanju zakonov. Jaz pač ne vem, kaka znamenja in reči bi se morale primeriti, da bi visoka vlada pripoznala omejanja zakonov za dokazana.

Če pa pomislimo, da se je po vseh deželah, kjer so odpravili ženitovanjske oglasnice, izvzemši Koroško in Šlezijo, od leta 1877. počenši, pričelo vedno večje in obširneje gibanje, katero se je najočitneje izražalo po brezštevilnih peticijah na deželne zastope Českega, Moravskega, Gorenje- in Dolenje-Avstrijskega, Štajerskega, Solnograškega, Kranjskega, Tirolskega in Predarelskega, in kakor današnja seja kaže, uže smemo iz te prikazni sklepati z nekako zavestjo, da ljudje povsod čutijo potrebo te omejitve, in še prav živo jo čutijo. Tudi deželni zastopi raznih deželá bili so natanko prepričani o potrebi, kar ni le razvidno samo iz nameravanih postavnih načrtov in deloma tudi uže sklenjenih postav, temveč tudi iz vsih tistih odgovorov, ki so jih deželni zbori dajali leta 1864. vladi na dotična stavljenja jim vprašanja: če bi odprava oglasnic kaj zadržka imela in kakošnega, ali kaj bi se proti temu navesti in vpeljati dalo. V kranjskem deželnem zboru se je prav ta predmet leta 1864. jako na široko razpravljal in se je tudi ob tej priložnosti stavil predlog, ki se je brez posebnih prenaredb tudi sprejel. Z dovoljenjem gosp. predsednika hočem ga vam prebrati. (Bere.) „Deželni zbor kranjski, zavarovajoč svojo kompetenco o urejevanju vprašanja gledé izdajanja ženitovanjskih oglasnic od političnih uradov, utemeljene po §. 18, II. deželnega reda, odgovarja na vprašanje, ki mu ga je stavila vlada z dopisom dné 30. oktobra 1883., št. 1823, da 1. v vojvodini kranjski na podlagi postave (patenta, s katerim se je odpravila kmetska služnost [Leibeigenschaft] na Kranjskem dné 13. septembra 1782., št. 4264), politično dovoljenje za ženitovanje ni določeno, če prav ga politični uradi izdajajo uže od leta 1850. 2. Uvaževajoč, da je izdajanje političnega dovoljenja za ženitev prav po potrebi dežele, pripoznava deželni odbor, da bi bilo prav